

Yavuz Havuz Davası

Masonik Yayınlar, Lisansüstü Tezler, Basın
ve Araştırmacı Kitaplarında Yazılanlar

TESAVVE

**Gayri Muntazam ilân edilen
Büyük Üstatlar!**
Yolsuzluk, keyfi yönetim ve politika...

TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI

Dr. Fikret Takıyeddin Onuralp⁽¹⁾

1925 senesinde, Büyük Loca'nın 6. seçim dönemi için (1924-1927) Büyük Üstat seçilen Servet Yesari birader istifa edince, yerine devreyi tamamlamak üzere Dr. Fikret Takıyeddin, Büyük Üstat seçilmiş, 1927 yılına kadar bu görevi yerine getirmiştir.

Ocak 1926'da, Yüksek şûra'da Mehmet Ali (Baba) Hâkim Büyük

Bahriye Vekili İhsan Eryavuz, Cebelbereket (Adana-Hakkâri-Gaziantep) mebusu olarak Birinci Büyük Millet Meclisi'ne girmiş emekli bir topçu binbaşısıdır. İttihat ve Terakki Cemiyeti azası, bir süre istiklâl Mahkemesi reisliği yapmış bir kişidir. O sırada bu vekâletin en önemli işi Yavuz zırhlısının tamiri idi. İhsan Eryavuz, Ömer Nazım Bey ve

Derleyen ve Yorumlayan:

Hürol Taşdelen

Ankara, Ocak 2026

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
GİRİŞ	3
MASONLARIN YAZDIKLARI	4
AHMET AKKAN, DR. FİKRET T. ONURALP SEKİZİNCİ BÜYÜK ÜSTADIMIZ	5
A. OKTAY GÜNDOĞDU, MASONİK TARİHİMİZDEN KESİTLER (III BÖLÜM)	7
GÜNGÖR ÖZCAN, TÜRK MASONLUĞU KİTABI	8
M. TUNCAY GÜRTUNA, YAVUZ-HAVUZ DAVASI	10
TAMER AYAN, 1928 - 1933 YILLARI ARASINDA MEYDANA GELEN DÖRT MASONİK OLAYIN TARİHÇESİ	20
YAVUZ SELİM AĞAOĞLU, M. REMZİ SANVER, MASONLUK TARİHİMİZDE 1965 OLAYLARI	22
DEĞERLENDİRME	23
LİSANSÜSTÜ TEZLERDE YAZILANLAR	24
AHMET YILDIRIM, OSMANLI MODERNLEŞME DÖNEMİNDE VE CUMHURİYETİN KURULUŞ SÜRECİNDE MASONLUK	25
ESRA TÜRE, CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE MASON LOCALARI VE KAPATILMA SÜRECİ (1923-1935)	27
FATMA GÜL SAVRAN, TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'İN İLK YILLARINA MASONLUK ÖĞRETİSİNİN TOPLUM DÜZENİNİ ALGILAMASI	28
BASIN VE	32
CENGİZ AKINCI, 1928 YAVUZ HAVUZ DAVASI VE KUMPAS İDDİALARI	33
ZEKERİYA SERTEL, ŞEYHLER, MİSYONERLER VE MASONLAR	37
KURTHAN FİŞEK, "YAVUZ-HAVUZ" HIRSIZ EV SAHİBİNİ BASTIRIR!	39
SONUÇ	41

GİRİŞ

MASONLARIN YAZDIKLARI

Masonların yazdıklarında kullandıkları bazı unvan adları, ifadeler, vb. sözcüklerin doğru anlaşılabilmesi için bazı bilgilendirmenin yararlı olacağını düşünmekteyim.

Mason Tarikatı örgütlenmesi, bir birinden ayrı iki yapı halindedir:

Büyük Loca

1 Çıracak, 2 Kalfa, 3 Üstat/Usta derecelerden oluşur. Büyük Locanın en üst yöneticisine, dernek karşılığı başkanına, Büyük Üstad, (Osmanlıcası Üstad-ı Azam) denir. Büyük Üstat, localardan gelen delegeler tarafından seçilir. Büyük Üstat, Büyük Locayı, Büyük Görevliler Kurulu (dernekte karşılığı yönetim kurulu) ile birlikte yönetir. Büyük Görevliler Kurulu üyeleri, Genel Kurulda (masonlar Konvan diyor) delegeler tarafından seçilir, görevlerine Büyük Üstat tarafından atanır.

EKSR Yüksek Şûra

Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti (EKSR) Yüksek Şûra, 4 – 33 derecelerden oluşur, her derecenin Yahudi, Hıristiyan, Zerdüşť dinlerinden alınmış unvan adları vardır. EKSR, çalışma öğretisi ve çalışma erkânlarına verilen addır. Burada geçen “Skoç” sözcüğünün İskoç, İskoçya, İskoç masonluğu ile ilgisi yoktur.

EKSR Yüksek Şûraya, Büyük Locada “Üstat” derecesine ulaşmış masonlar devam edebilirler.

EKSR Yüksek Şûra en üst yöneticisine, dernek karşılığı başkanına, Hâkim Büyük Amir (HBA) denir. Bu unvan adı Yahudi öğretisinden alınmıştır. HBA, seçilmez, 33 adet görevde (etkin) 33. Derece mason arasından, kendileri tarafından seçilirler. Yüksek Şûra da demokrasi yoktur, kendilerini yarı tanrılar sanan 33. Derece masonların mutlak egemenliği ile yönetilir.

Mason Tarikatı yapılanması hakkında tüm ayrıntılara “Mason Tarikatı” e-kitabında okuyabilirsiniz.¹

---

¹ <https://huoltasdelen.com/index.php/kitaplar/mason-tarikati>

AHMET AKKAN, DR. FİKRET T. ONURALP SEKİZİNCİ BÜYÜK ÜSTADIMIZ

Ahmet Akkan, Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp (1887-1946) Sekizinci Büyük Üstadımız, Mimar Sinan dergisi, Eylül 1992, No.85, sayfa 17-20

Fikret Takiyeddin kardeş, 1887 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Arnavut asıllı olan aile Yugoslavya'dan gelmiş ve İstanbul'a yerleşmişlerdir. Büyükbabası Belgrad'da dizdar (kalenin bütün ahvalinden mesul, kale muhafızı) Mehmet Ağa'dır. Babası Miralay Tahir Bey'dir.

28 Haziran 1927 tarihli Yüksek Şura celsesinde Dr. Fikret tekrar H.B.A. seçilmiştir.

21 Nisan 1928 tarihinde Yavuz-Havuz davasında sanıklar arasında mahkemeye sevk edilince, **Dr. Fikret Biraderin** H.B.A'lik görevi son bulmuş ve mahkûmiyet kararının açıklanmasından sonra kaydı silinmiştir.

Mahkûmiyeti hitamında, yurt dışına gitmeye mecbur bırakılan Dr. Fikret, Paris'te cerrahi ihtisası yapmış, 1933'de İstanbul'a dönmüştür. Sağlık ve içtimai muavenet Vekili (Sağlık Bakam) Dr. Refik Saydam aracılığı ile Beyoğlu Zükûr Hastanesi Baş Tabipliği görevini ölümüne kadar sürdürmüştür. Aynı zamanda İş Bankası ve Tramvay İdaresi doktorluğunu yapmıştır.

30 Ekim 1946'da Ebedi Maşrık 'a intikal etmiştir. Kabri Feriköy mezarlığındadır.

Yavuz-Havuz Davası

Mondros mütarekesi ile İzmit Körfezinde tecrit edilen Yavuz zırhlısının tamiri ve yeni kurulan T.C. donanmasına katılması 3 Eylül 1924'de T.B.M.M.'nde karar altına alınmıştı. Bu iş için 2 milyon TL bütçe ayrılmış ve geminin kızaklanması için bir yüzer havuz alınması öngörülmüştü.

22 Aralık 1924'de Bahriye Vekâleti kurulmuş ve bu iş onun yetkisine bırakılmıştı.

Bahriye Vekili, İhsan Eryavuz, birinci B.M.M. Cebelibereket (Adana- Hakkâri-Gaziantep) mebusu olarak meclise girmiş, emekli bir topçu binbaşısıdır, ittihat ve Terakki cemiyeti azası, bir süre istiklâl Mahkemesi reisliği yapmış bir kişidir. O sırada bu vekâletin en önemli işi Yavuz zırhlısının tamiri idi. **İhsan Eryavuz, Ömer Nâzım Bey ve Dr. Fikret Takiyeddin Bey**, kurdukları bir şirket vasıtasıyla, Bahriye Vekâleti kurulmadan evvel, hükümete bu hususta teklifler vermişlerdi. **İhsan Bey vekil olunca bir Fransız şirketi ile anlaştı.** Husule gelen bir kaza neticesi, havuzun onarılması icap edince, Yavuz'un onarılması gecikti ve şirket ile hükümet arasında ihtilaf çıktı. Vekil ile şirket arasında yolsuzluk iddiaları ortaya atıldı. **Bu esnada Fethi Bey (Okyar) kabinesi düştü, İsmet Paşa hükümeti işi ele aldı. Bahriye Vekâleti lağvedildi ve eski Bahriye Vekili İhsan Bey için meclis soruşturması açıldı.**

Yunus Nadi başkanlığında² bir komisyon kuruldu. Komisyon, çalışmaları sonunda vekil ile beraber olaya adı karışanlardan **Dr. Fikret Bey, Sapançalı Hakkı bey ve Nâzım Beylerin** Yüce Divana şevkini uygun buldu. Neticede "... Havuzun ihalesi işinde Nâzım ve Fikret Beylerin yüzde beş komisyon aldıkları, ikrarlarıyla ve diğer delillerle ve şahitlerden... ifadesi ile ve bankalardan vaki cevaplarla sabit..."

"... İhsan Bey'in irtikâp ve ...I. Ceza Kanununun 205. maddesine tevilken altı sene hapse mahkûmiyetine ..." "... Sapançalı Hakkı Bey'in fer 'an zimmet hal olmak itibarıyla ceza kanunu 61 ve 13. maddeleri delâletiyle 205. maddesine tevkifen bir sene hapsine... Ömer Nâzım ve Fikret Beylerin dolandırıcılık 277. ... dörder ay hapislerine ve 100'er lira ceza-i nakdiyeye mahkûmiyetlerine... karar verilmiştir."

Bu Yüce Divanda, o zamanın H.B.A. Kaymakamı Fuad Hulûsi Demirelli Kardeş de aza hâkim olarak bulunmakta idi. Ve Fikret Takiyeddin K. hakkında "... daha ağır cezayı gerektiren rüşvet suçunu işlediği yolunda oy kullanmak suretiyle" karara muhalefet etmişti.

Bu dava ile ilgili bütün belgeler toplanmış olup Türkiye Fikir ve Kültür Derneği arşivinde mahfuzdur. (UMUR Süha)

---

² Yunus Nadi, komisyonda üyedir, Başkan değil.

A. OKTAY GÜNDOĞDU, MASONİK TARİHİMİZDEN KESİTLER (III BÖLÜM)

1923' ten 1935 Yılına Kadar Ülkemizdeki Masonik Gelişmeler.

Mimar Sinan dergisi, Ocak 2000, No.114, sayfa 33 (30-43)

Klasikleşmiş anti-masonik propagandaların dışında, Cumhuriyetin ilk yıllarında Masonları en çok üzen olay şüphesiz Cumhuriyet tarihimizin önemli bir yolsuzluk olayı olan "Yavuz Havuz" davasında yaşananlardır. **Yavuz zırhlısının onarım için havuza çekilmesinde, onarımı üstlenen şirketin yolsuzluk yaptığının kanıtlanması, ilgili şirketin ortakları arasında, 1925 - 1927 yıllarında Türkiye Maşrik-ı Azamı Büyük Üstadı, 1926 - 1928 yılları arasında da Türkiye Yüksek Şurasının Hâkim Büyük Amiri olan Dr. Fikret Takiyeddin Kardeşin bulunması, mahkeme sonucu dolandırıcılık suçundan diğer sanıklarla birlikte hapis cezasına çarptırılması, kamuoyunda Masonluğun itibarını sarstığı gibi, Masonluk karşıtı propagandalar için çok elverişli bir malzeme oluşturmuştur.** Türk Masonluğunda iki Masonik kurumun baş yöneticisi olmak onuruna sahip³ Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp Kardeşin cezası açıklandıktan sonra Masonluktan kaydı silinmesine karşın bu olay uzun yıllar Türk Masonluğu açısından silinmez izler bırakmıştır.

Yargılamayı yapan **Yüce Divan da, zamanın H.B.A. Kaymakamı Fuat Hulusi Demirelli** Kardeşin de aza hâkim olarak bulunduğunu ve Fikret Takiyeddin Kardeş hakkında "*...daha ağır cezayı gerektiren rüşvet suçunu işlediği yolunda oy kullanmak suretiyle*" karara muhalefet etmiş olduğunu konu ile ilgili kaynaklardan ayrıca öğrenmekteyiz. (AA1-1) "

---

³ Büyük Üstat ve Hâkim Büyük Amir

Ankara, 2012

Sayfa: 134-135

Yavuz - Havuz olayı

Dr. Fikret T. Onuralp 'in Y. Şûra Hâkim Büyük Amirliği görevini yapmakta olduğu sırada ortağı bulunduğu şirketin, Cumhuriyet döneminin bilinen ilk büyük yolsuzluğuna karışması ve zanlı olduğundan itibaren Y. Şûra'daki görevinden affedilmiş olması nedeniyle bu olayın Türk Masonluğu tarihinde önemli bir yeri bulunmaktadır.

Söz konusu yolsuzluk, 1924 Eylül ayı içinde TBMM tarafından alınan bir karar bağlamında, Yavuz gemisinin onarımı ve havuzlanabilmesi maksadı ile bir 'yüzer havuz' satın alınması ile ilgilidir. Milli Müdafaa Vekâleti tarafından yürütülmekte olan bu konu 1924 Aralık ayının son günü, ani bir karar ile kurulan Bahriye Vekâletine devredilmiştir. Devlet bütçesinde tahsisatı dahi bulunmayan bu vekâletin başına getirilen kişi Cebelibereket milletvekili '**Topçu' lakaplı İhsan Eryavuz** 'dur. Kendisi Atatürk'ün yakın çevresindedir.

Özet olarak bu olay; **Ömer Nazım isimli bir iş adamının, 21 Mayıs 1924'de Bilecik milletvekili Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp ve Cebelibereket (Osmaniye) milletvekili İhsan Eryavuz ile üç ortaklı bir şirket kurmasıyla başlamıştır.** Söz konusu şirket, Yavuz gemisinin onarım işi ile ilgili faaliyeti yürütecektir. Yıldırım hızı ile kurulan Bahriye Vekili yapılan İhsan Eryavuz 'un, onarım için ihaleye katılanlardan bir firmaya bazı kolaylıklar sağladığının açığa çıkması üzerine konu Yüce Divana intikal ettirilmiştir. Doğrudan doğruya siyasi nüfuzun kullanılması ve rüşvet gerekçesi ile açılan dava sonunda, Atatürk'ün kendilerine gösterdiği yakınlığı çıkarları için kullanmış olan **İ. Eryavuz (*) iki yıl ağır hapis ve Dr. F. T. Onuralp ile diğer ortak Nazım bey ise dörder ay hapis ile yüzer lira ağır para cezalarına çarptırıldılar.** (16 Nisan 1928)

Çok ilginçtir ki, Türkiye Cumhuriyetinin Yüce Divan'da görülen bu ilk davasında divan üyelerini oluşturanlardan birisi de, o sırada Y. Şûra Hâkim Büyük Âmiri⁵ olan Fuat Hulusi Demireili biraderdir ve daha önce yardımcısı olduğu Dr. Fikret'i yargılayanlar arasındadır. Bu birader, Dr. Fikret'e verilen cezanın az olduğu gerekçesiyle karara muhalefet ederek, vicdanındaki adalet anlayışını, Mason kardeşliğinin üzerine çıkaracak asaleti göstermiştir.

---

⁴ Emekli Dz. Albay

⁵ Mason Güngör Özcan yanlış yazmış. O sırada HBA Kaymakamı görevindedir.

Yukarıda belirtilenleri bir araya getirdiğimizde ortaya çıkan tablo, Atatürk'e yakın olmanın her yönden kötüye kullanıldığı ve bunu devletin büyük bir ihalesinde yolsuzluk yapmaya cesaret ettirecek kadar dahi ileri götürüldüğüdür. Dr. Fikret Takiyeddin 'in karıştığı bu yolsuzluk olayının, kamuoyunda Masonluk karşıtı görüşler yaratmak isteyen kişilerin işine yaradığı, ancak Atatürk'ü de çok üzdüğü kuşkusuzdur. Üstelik Dr. Fikret ve Topçu İhsan Atatürk'ün isteği ile İş Bankasının ilk 'yönetim kurulunda' da yer almış kişilerdir. (1924)

*: Bu kişi İttihatçıların 1913 yılına, bir hükümet darbesi olarak yaptığı Babıali Baskınında ön sıralarda yer almıştır. 22 Kasım 1924 ile 3 Mart 1925 arasında. Fethi Okyar'ın Başbakanlığını yaptığı hükümette de kendisine 'Bahriye Vekili' olarak görev verilmiş, bir sonraki İnönü kabinesinde de aynı görevi üstlenmiştir.⁶ CHF'sının aşırı uçlarından olan bu kişiye böyle bin görevin verilmesi, kamuoyunda tamamen politik bir davranıştan ibaret kabul edilmiş ve hiç de hoş karşılanmamıştır.

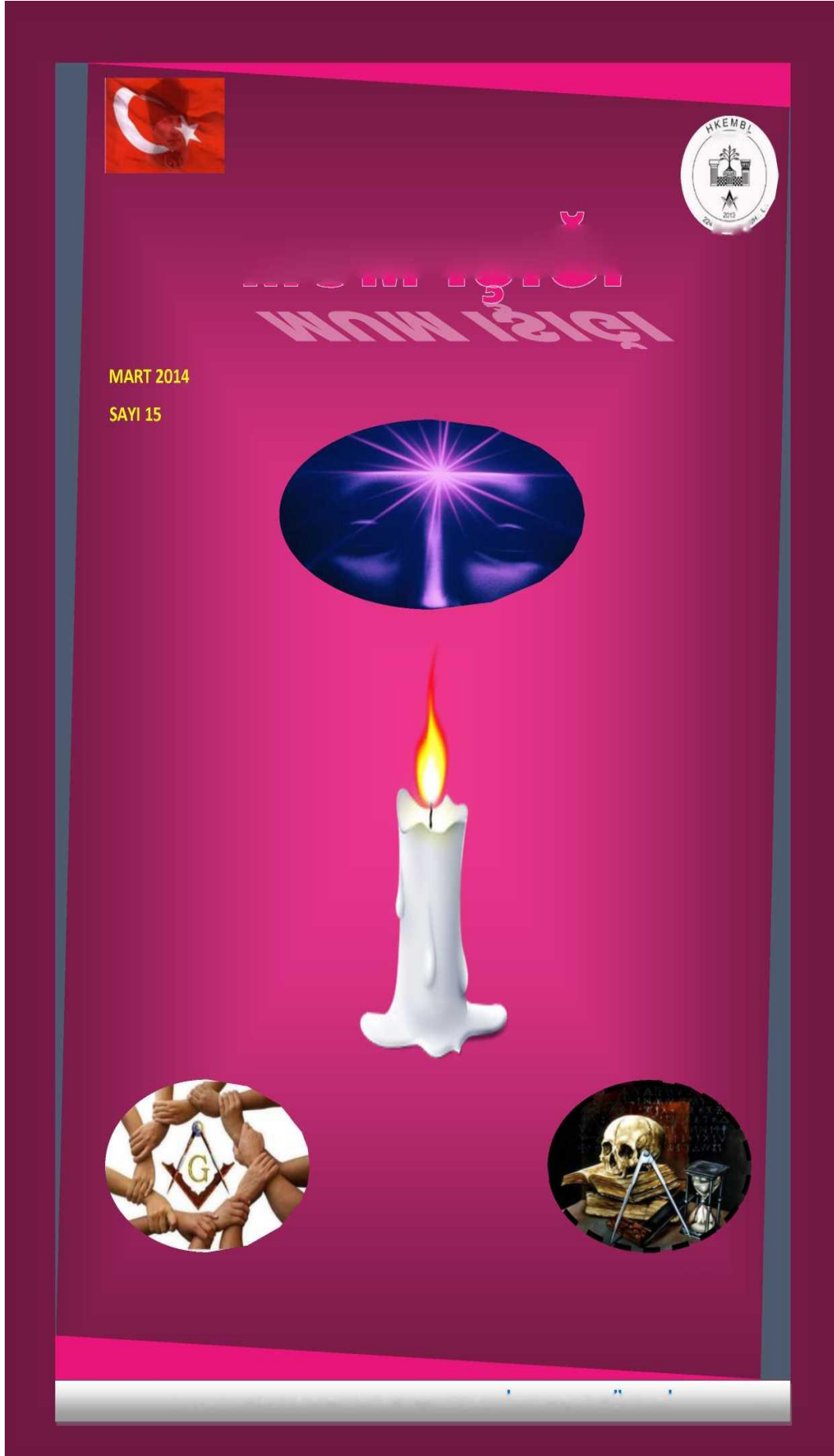
Dr. Fikret Takiyeddin (Onuralp): (1887-1946) Milletvekilliği yapmış olup, 1925'de Servet Yesari 'nin istifası üzerine Büyük Üstad olarak seçilip, o dönemi tamamlamıştır. 1928 yılında Yavuz-Havuz davası suçlusu olarak cezalandırılmış ve Cemiyetten kaydı silinmiştir.

---

⁶ Mason emekli Dz. Albay burada da yanlış yazıyor. İnönü Hükümetinde Bahriye Vekaleti kaldırıldı.

M. TUNCAY GÜRTUNA, YAVUZ-HAVUZ DAVASI

Mum Işığı Dergisi, sayı 13 - 16

Sevgili Kardeşlerim,

Sizlerle, bugünden başlayarak birkaç sayıda tamamlanacak, önemli bir tarihi olayı paylaşacağım. Bu konuyu bugün gündeme getirmemde özel bir neden yoktur. Sadece bir tek husus var; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yöneten, yönetecek olan ve yönetmeye aday olanların, hangi niteliklere sahip olduğunun ve/veya olması gerektiğinin hatırlanması ve özellikle Adalet Mekanizmasının ve Hâkimlerin hangi anlayışla hüküm kurduklarının gözler önüne serilmesi, bu yazı dizisinin gündeme gelmesinin başlıca gerekçesidir. (...)⁷

Şanlı Yavuz 'un Son Günleri

(...)

... iki Büyük Üstat Kardeşimizi ve daha onlarca Kardeşimizi karşı karşıya getiren bir kaderi ve Kardeşliğin, Mason olmanın bütün erdem ve gereklerinin ihtişamı gözler önüne serilmiştir.
(...)

Böyle yapıldı ve Bahriye Vekâletinin kurulmasına ilk Vekil olarak da Ankara İstiklal Mahkemesi Reisi, Cebelibereket Mebusu ve orduda "TOPÇU" lakabıyla tanınan İhsan Bey getirildi.

İşte Sevgili Kardeşlerim, olayın cereyan ettiği tarihlerde ahval kısaca böyle idi. Peki neydi bu olay?

Olay kısaca şudur: Türk Bahriyesine katılan Yavuz Kruvazörü Birinci Dünya Harbi'nden yaralı çıkmıştır, tamir ve bakıma muhtaçtır ve bu, ancak Yavuz'un bu işin yapılabileceği kapasitedeki bir yüzer havuza alınması ile mümkündür. Dolayısıyla önce bir havuz alınmalıdır. Daha sonra da Yavuz, alınacak bu havuzla onarılacak ve böylece donanma son derece önemli bir gemisine gerçek anlamda sahip olacaktır. Bu işin 3,5 milyon lira mesabesinde bir harcamayı gerektirdiği hesap edilmektedir. Para belki bulunabilecektir ancak ortada böyle bir havuz yoktur. Onarım parası ise en az iki yılda ödenebilecektir. İşte hem bu havuzun satın alınmasında ve hem de onarımında, gerek seçilen ihale şekli, gerek ihale işlemleri ve gerekse diğer bürokratik işlerde, başta eski (çünkü meclis araştırması sırasında artık vekil değildir) Bahriye Vekili İhsan Bey olmak üzere diğer bazı görevliler ve kişilerin kanuni ve cezai sorumlulukları bulunduğu kanaati ile TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE İLK DEFA bugünkü adı ile YÜCE DİVAN, o zamanki adı ile de DİVAN-I ALİ teşekkülü, sanıkların TEŞRİİ MASUNİYETLERİNİN

---

⁷ Bu bölümde hamasi ve anlamsız ifadeler var.

İLGASI, MUHAKEME EDİLMELERİ ve neticede MAHKÛMİYETLERİ kısaca bu yazı dizimizin konusunu teşkil etmektedir.⁸

1927 yılının Eylül ayı sonlarında, Başvekil İsmet Paşa, Reiscumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret ederek, hükümet bünyesi içinde bir "suiistimal (kötüye kullanma) irtikâp (haksız mal edinme) ve irtişa (rüşvet alma)"⁹ olduğundan bahsedip sorumluları hakkında gerekli tahkikatın yapılması gereğini arz etti. İtham edilen Bahriye Vekili İhsan Bey'di. Kuşkulara göre İhsan Bey, Yavuz Zırhlısının tamiri ve bu amaçla Bahriyeye (Deniz Kuvvetleri) mal edilmek üzere satın alınacak havuzun alım-satım işlemlerinde irtikâp etmişti.

Gazi Mustafa Kemal, duyduklarından fevkalade müteessir olduğunu, İhsan Bey'i eskiden beri tanıyıp güvendiğini söyledi ve olayların nasıl olup da bu safhaya kadar geliştiğinin farkına varılmadığını sordu. (İhsan Eryavuz'un, İstiklal Mahkemesinde Başkanlık yaptığı da göz önünde tutulursa durumun ciddiyeti daha da ön plana çıkacaktır.) Başvekil İsmet Paşa da bazı emrivakilerin bu gelişmelerde önemli rol oynadığını, durumu Saracoğlu Şükrü Bey'in ikazı üzerine araştırdığını ve Mustafa Abdülhalik Bey tarafından da teyit ve tekrar edildiğini, esasen durumun tahkikat sonunda açıklığa kavuşacağını Gazi'ye bildirdi ve olayın Meclis Tahkikatından geçirilmesi için izin ve onayını istedi.

Bu sıralarda üçüncü Millet Meclisi seçimleri yapılmak üzere idi. İncelediğimiz kaynaklara göre Gazi **Mustafa Kemal'in konuya ilişkin mütalaası aynen şöyle ifade edilmiştir.**

"- İntihabat (Meclis seçimleri için oylama) vardır. Bu sırada memleket efkârında (fikir dünyasında) derin tesirler yapacak bu çapta bir hadisenin ortaya atılması doğru değildir. İhsan Bey, şu ana kadar itimat ettiğim bir arkadaşımızdır. Bahriye Vekâletinin ilgası da (ortadan kaldırılması) bahis mevzuudur. Zaten bu vekâletin teşkiline ben de taraftar değildim. Hadise vaki ise, hazine ve memleket hesabına menfi tesirlerini hükümet olarak önlersiniz. İdari tedbirler alırsınız. Henüz ortada sizin kavli mücerredinizde (sadece sizin bilgileriniz içinde) bir iddia vardır. İhsan Bey, Fırkamız namına yine Cebelibereket'ten mebusluğa namzet gösterilir. Meclis içtimaından sonra nizamname-i dâhilinin (İç Tüzük) icapları neyse onu, mutlak bitarafı (tarafsızca) ile yerine getirirsiniz. Bu eski arkadaşımız hakkındaki zanların sübut derecesine varmamasını temenni ederim."¹⁰

---

⁸ 8 satırdan oluşan bir tümce. Berbat.

⁹ Doğrusu, Atatürk 'ün İsmet Paşayı çağırıp, konu hakkında duyumları aldığını belirtip, araştırma yapmasını istemiştir. Mason M. Tuncay Gürtuna, yazısında birçok gerçek dışı ifade kullanmakta, olayları, hiçbir belge ve kanıta dayanmadan kendi belleğinde kurguladığı biçimde anlatmaktadır. Bu davranış localarda Üstad-ı Muhteremlik yapmış masonların tipik davranışıdır.,

¹⁰ Atatürk 'ün söylediği savı ile aktarılan ifadeler, hiçbir belge ve kanıta dayanmadan, mason M. Tuncay Gürtuna 'nın belleğinde oluşturulduğu gibi aktarılmakta. Başka bir kişi üstelik

Seçimler yapılmış ve Üçüncü Büyük Millet Meclisi 1 Teşrinisani (Kasım) Salı günü ilk toplantısını yapmıştır. Bu sıralarda Bahriye Vekâletinin ilga edileceği söylentileri yayılmıştı. İhsan Bey bu söylentilere karşı ne diyeceğini soran gazetecilere şu beyanatı verdi;

“- Meclisin vereceği karara bağlıdır. Üç tarafı denizle muhat (çevrilmiş) olan bir memlekette Bahriye Vekâletinin ilgasını düşünmek ne dereceye kadar doğrudur, bilmiyorum. ”

Nitekim bu söylentilerin doğruluğu, yeniden Başvekilliğe tayin edilen İsmet Paşa tarafından Hükümet açıklandığı zaman ortaya çıktı. Yeni Hükümet içinde Bahriye Vekâleti yoktu ve Milli Müdafaa Vekâletine bağlanmıştı.

Meclis çevrelerinde bu ve benzeri diğer olayların hararetli tartışmaları ve söylentiler sürerken Gazi Mustafa Kemal, **hiç beklenmediği bir halde uzun sürecek bir inceleme seyahatine çıktı.** Ancak 24 gün süren bu seyahatten önce İhsan Bey’i kabul etti ve konuya ilişkin söylentilerden bahisle dedi ki:

“- Bana bu şayiaların iç yüzünü anlatınız. ”

İhsan Bey, kendince konuyu uzun uzun anlattı ve elbette kendini savundu. **Kaynaklar, bu görüşmenin tek tanığının Meclis Reisi Kazım Paşa olduğunu ve Gazi Mustafa Kemal’in, İhsan Bey’in bu savunmalarını güçlü bulduğunu bildirmektedir.** Ancak yeni Hükümetin güvenoyu almasını müteakip ve Gazi’nin seyahate çıkmasından bir gün önce Başvekil İsmet Paşa’nın, seçimlerden sonraya ertelenmiş olan Meclis Tahkikatının ne olacağını daha doğrusu artık bu tahkikata başlanması gerektiğini hatırlatması üzerine **Adaletin en kısa zamanda tecelli etmesi temennisi ile Gazi Mustafa Kemal’in bu onayı verdiği bilinmektedir.**

Bu gelişmenin ertesi günü İsmet Paşa, BAŞVEKİL SIFATIYLA DEĞİL, MALATYA MEBUSU SIFATIYLA, Meclis Başkanlığına “ *Sabık Bahriye Vekili İhsan Bey’in Vekâleti devriyesindeki faaliyetine ait Meclis tahkikatı açılması* “ nı isteyen tavrini vermiş ve bu olay Yurt çapında büyük bir ilgi ve heyecan yaratmıştı.

(...)

Bu sıralarda, gerçekten yurtsever ve idealist olan bir grup aydın, uzun zamandır devam edegelen bu ve benzeri söylenti ve dedikodulardan son derece rahatsız olarak, Devrimci, erdemli Cumhuriyetin bu ilk yıllarında, her tür nüfuz suiistimalleri başta olmak üzere bütün yolsuzluklarla mücadele etmeyi ve bu suretle Cumhuriyetin bilumum şüphelerden ari tutulmasını kendilerine görev edinmişti. Bu grubun fikri önderliğini ise **Ağaoğlu Ahmet Bey** yapmakta idi.¹¹

Mustafa Kemal Atatürk ’nün söylediği savı ile söylenmesi; kabul edilemez büyük bir saygısızlık ve haddini aşan bir davranıştır.

¹¹ Mason Avukat Gürtuna hızını alamayıp, bir otorite gibi dönemin kişileri hakkında yorumlar yapmaktadır.

(...)

Olayımızın kahramanları Topçu İhsan (Eryavuz), Ömer Nazım ve Fikret Takiyeddin, müştereken kurdukları YAZILI bir ortaklık aracılığı ile Türkiye Cumhuriyeti nezdinde özellikle satın alma işlerindeki ihalelerde girişimde bulunmak ve bu ihaleleri alacak yabancı şirketlerden komisyon almak üzere anlaşmışlar ve gerçekten de bu ortaklık, gerek Yavuz'un tamir edileceği Havuzun satın alınması ve gerekse tamirati işlerinde yasalara aykırı olarak aracılık etmiş, işlem yapmış ve hatta olayı istedikleri istikamette geliştirmeyi planlayıp uygulamışlardır.

(...)

Bu noktada Fikret Bey'in (Takiyeddin) 19 Şubat 1928 Pazar günü Yüce Divan'da verdiği ifadesini aynen nakletmek istiyorum.

"Ömer Nazım Beyin Ankara'ya ikinci gelişinde bir ray işi vardı. Yavuz işini de takip ediyordu. İhsan Bey bize misafir gelmişti. Bendeniz tanıştırdım. Bu işi beraber yapmayı kararlaştırdık, mukavele tarzında da tespit ettik. Mukavelenin mevzuu umumi idi. "

Reis - Mukavele tatbik edildi mi?

Fikret Bey - Hayır, İhsan Bey bilahare "bu mukaveleye merbut (bağlı) kalmak istemem" dedi.

Reis - Sebep ne idi, bir hadise mi oldu?

Fikret Bey - Hayır, İhsan Bey "çalışmak istemiyorum" dedi. Beraberce mukaveleleri yırttık. Nazım Bey'e de yırtmasını söyledim, O da yırttığını söyledi.

Reis - Bade, ayrı ayrı mektupla muamele yapmağı kararlaştırmışsınız.

Fikret Bey - Hayır, malumatım yoktur. Bendenize bahsetmedi. Benden bir şey ketmetmez zannediyorum.

Reis - Mektup sıralarında nerede kaldı?

Fikret Bey - Meserret Otelinde kaldı. Orada dar bir merdiven vardır.

Reis - Siz komisyon aldınız mı?"

Bu samimi ikrardan sonra olay tamamen çözülmüş ve sonuçlandırılmıştır. Şimdi tekrar olayın gelişmesine dönelim: (...)

ÖMER NAZIM BUNA KARŞI DERHAL TEDBİR ALMAKTA GECİKMEDİ. ÖMER NAZIM BEY FLENDER'E ANLATTI Kİ KENDİ CEPHELERİNİN İLTİHAKI TEMİN EDİLMEDİKÇE HAVUZ İŞİNİ MÜSBET NETİCELENDİRMEK MÜMKÜN DEĞİLDİR. BUNUN İÇİN DE DR. FİKRET'İN DEVREYE GİRMESİ ŞARTTIR. BÖYLE DE OLDU VE BU SAYEDE DOKBAV ŞİRKETİ-NİN TEKLİFİNDEN HABERDAR OLDULAR...

(...)

Tahkikat Encümeni Mazbatasında uzun uzun izah edildiği üzere, Dokbav firması, birlikte çalıştığı Babanzade Fuat Bey'in tecrübelerinden ilhamla, "son" denilen günün gerçekte "son" olmadığını, bürodan büroya dolaşan teklifin mutlaka başkaları tarafından öğrenildiği ve dolayısıyla büyük bir haksızlık meydana geldiğini düşündüğü için teklifini vermek istemiyordu. Bu endişelerini gören Vekil Bey,

".. Bunlara itminan gelsin."

diye Müsteşar Hüsamettin Beyi çağırır,

"İşte şimdi size emir veriyorum, bugün akşamüzeri devair kapanıncaya kadar kim bu dok meselesi için teklif getirirse alırsınız, paydostan itibaren kimsenin teklifini almazsınız, bu son gündür, artık bu işin fazla beklemeye tahammülü yoktur, bu bir silah meselesidir, kimsenin hatırı için beklenemez."¹²

dedi. Fuat Beyle yanında oturan Dokbav Temsilcisi Mösyö Herman'a da;

"Hesap ediniz, kâğıdınızı veriniz". emrini verdi.

Bu durumda Dokbav, paydosa üç dakika kalana kadar beklediler ve son dakikada tekliflerini Müsteşar Hüsamettin Bey'e verdiler. Bir süre daha dışarıda beklediler ve herkesin gittiğini kendi gözleriyle de gördükten sonra müsterih müsterih olarak orayı terk ettiler.

Ancak 8 Mayıs günü, yani teklif vermenin son gününden bir gün sonraki tarihle Flender şirketi, Dokbav 'ın fiyatından Bin Lira daha az bir fiyat teklifinde bulunuyor ve ayrıca 7500 Lira kıymetinde bir de mayın fabrikası yapmayı ve bunu bedelsiz olarak Hükumete devretmeyi teklif ediyordu.

Sonuç itibariyle, TOPÇU İHSAN YANI VEKİLDEN BAŞKASININ BİLMESİ İHTİMALİ OLMAYAN DOKBAV ŞİRKETİ TEKLİFİNDEN DAHA İYİ BİR TEKLİF FLENDER TARAFINDAN VERİLDİ. YANI FLENDER, DOKBAV'IN TEKLİFİNİ KIRDI.

Bu suretle havuz yaptırılması işi Flender 'e verilmişti. Ne var ki usulsüzlük ve/veya ihmal sadece bu kadarla da kalmıyor, sözleşmenin uygulanmasında da kendisini gösteriyordu. Sözleşme imzalanması üstünden daha iki ay geçmemişti ki, MÜCBİR SEBEP ileri sürülerek, sözleşmenin en önemli iki maddesi olan SÜRE VE TEMİNAT maddelerinin değiştirilmesi gerekti. Bunun yanı sıra diğer bir esaslı sözleşme unsuru olan üçüncü madde de ihmal edilmiş ve bir ay içinde gönderilmesi gereken planlar dört ay geçmesine rağmen gönderilmiyordu. Dosyalarda, sözleşme tarihinden 11 ay sonra yazılmış olarak bulunan bir teskerede "ahiren ikmal edilen tertibatı umumiye resminin gönderildiği" bildiriliyor fakat tezkerenin altında resmin birlikte gelmediği şerhi okunuyordu.

---

¹² Bir başka kendi zihninden ürettiği belgeye dayanmayan bir aktarım daha.

Tahkikat Encümeni, Havuz alınması konusundaki bu ve diğer usulsüzlükleri tespit ettikten sonra konuya ilişkin kararını şöyle açıklıyordu:

“.. Havuz meselesinde suiistimal: Encümenimiz tahkikatının evvela sabih havuz mübayaası teşebbüsünden başlayarak Flender’le mukavele akdedildiğine kadar gelen, sonra mukavele akdinden başlayarak havuzun inşa ve tesellümünde nihayet bulan ilk safhasını eman ile tetkik ve mütalaa ve bu safhada mütevali ve muhtelif vazife suiistimleri kaydında ittifak etti.”

BU İŞTEN % 5 KOMİSYON ALINMIŞ VE ORTAKLIK MUKAVELESİ GEREĞİ ÜÇE BÖLÜNMÜŞ ÜÇTE İKİSİNİ DR. FİKRET ALMIŞTI. DR. FİKRET’İN BUNUN YARISINI TOPÇU İHSAN’A VERDİĞİ HUSUSUNDA CİDDİ KANAAT OLUŞTURMUŞTUR.

Yavuz zırhlısının onarılması işinde de haklarında tahkikat yapılan kişilerin, yasalara aykırı tutum, davranış, işlem ve fiilleri aynı Encümen tarafından tahkik ve tespit edilmiş ve İhsan Bey ve ona bağlı olarak diğerlerinin muhakemesi yapılmak üzere Divan-ı Ali’ye sevklerini Türkiye Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz edilmiştir.

(...)

26 Ocak (Kânunusani) 1928 tarihinde verilen bu karar üzerine, Temyiz Mahkemesi Birinci Reisi İhsan Bey Divanı Ali Başkanlığına, Temyiz Mahkemesi Başsavcısı Yusuf Nihat Bey de Divanı Ali Savcılığına tayin edildi.

6 Şubat 1928 tarihinde ilk toplantısında Divan, İhsan Bey’in tutuklanmasına karar verdi. Olayda adları geçen Sapançalı Hakkı, Nurettin Koniçe, Ömer Nazım Beyler ise daha önceden tutuklanmışlardı.

9 Şubat 1928 tarihli celsede **Savcı Yusuf Nihat Bey, iddianamesini okudu.** Divanı Ali, ertesi gün toplanmak üzere celseyi tatil etti.

(...)

KARARDA MESULİYET TAYİNİ

Yukarıdan beri sırasıyla beyan edilen sebeplere binaen

İHSAN BEY’İN;

1. *“Londra’daki hazır havuzun mübayaası teşebbüsüne matuf muamelattan âdemi mesuliyetine İTTİFAKLA,*
2. *Havuz imalinin Flendertti ihalesine ve mezkûr havuzun imaline müteallik mukavelenin tatbikatına fesat karıştırarak İRTİKÂP ETMEK fiilinden BERAATİ ile yalnız bu husustaki pazarlığı heyeti vekilinin kararından önce icra ve ikmal etmek suretiyle vazife-i memuriyetini SUIİSTİMAL etmiş olduğuna, fiilin SUBUTUNDA İTTİFAK ve vaz’ında İhsan Bey’in, İRTİKÂPTAN*

faaliyetine kai olan İhsan, Mecdî, Bahri, Reşat, Nail, Halil Beylerle İRTİŞA (RÜŞVET) fiilinin faili olduğu reyinde bulunan FUAT HULUSİ muhalif reylerine karşı ekseriyetle,

3. *T.C. Bahriye Vekiliyken memleketin denizde en mühim müdafaa silahı olan YAVUZ KRUVAZÖRÜ'NÜN tamiri için reji usulü ile alınacak malzemenin bahasına fesat karıştırarak İRTİKÂP ETMEK ÜZERE KASDETTİĞİ CÜRMÜ, vesaiki mahsusa ile icraya başlayıp ancak ihtiyarında olmayan esbabı mâniadan dolayı cürmün husulüne muktezi fiilleri ikmal edememek derecesinde mezkûr cürme TEŞEBBÛS ETMEKTEN ESBABI ŞEDDEDE İLE MÜCRİMİYETİNE, Sabit olan fiilin CÜRMÜ TAM olduğuna kail olan Bahri ve Halil Beylerle İRTİŞADAN İBARET OLDUĞUNA KAIL BULUNAN Mustafa Reşat ve Ali Rıza Beylerin ve Komisyon almaktan ibaret olduğu reyinde bulunan Saffet ve VAZİFEYİ SUIİSTİMAL cürmü teşkil ettiği reyinde bulunan Nusret, İsmail Hakkı, Şefik ve Asım Beylerin reylerine karşı EKSERİYETLE,”*

NAZIM VE DR. FİKRET BEYLERİN;

“Devlet memurları nezdinde hatırları sayıldığı ve Bahriye Vekili İhsan Beyle münasebetleri bulunduğunu beyan ederek hile ve desise imali suretiyle DOLANDIRICILIK FİİLİNİN faili olduklarına, NAZIM BEY HAKKINDA Esat ve Şefik Beylerin BERAAT reylerine ve FİKRET BEY HAKKINDA Mustafa Reşat, Ali Rıza, Esat, Saffet, Şefik ve Asım Beylerin keزالik BERAAT reylerine ve HER İKİSİNİN DE RAŞİ VE ŞERİK OLDUKLARI REYİNDE BULUNAN FUAT HULUSİ Beyin muhalefetine karşı ekseriyetle,”

SABANCALI HAKKI BEY'in Yavuz işine müteallik İHSAN BEY'in fiilinde fer'an zimethal olmak suretiyle MÜCRİMİYETİNE,

İHSAN BEY'in Vazifei Memuriyetini Suiistimal ettiğine kail olup Hakkı Beyin Devlet Memurlarına intisap iddiasıyla para aldığı reyinde bulunan Nusret, İsmail Hakkı, Şefik ve Asım Beylerle RAŞİ olduğu reyinde bulunan Ali Rıza ve Mustafa Reşat Beylerin ve İhsan Bey'in komisyon almasında Hakkı Beyin fer 'an zimethal gören Saffet Beylerin muhalefet reylerine karşı ekseriyetle, KONİÇELİ NURETTİN BEY'in bu fiilde fer 'an zimethal olduğu sabit olmadığından BERAATİNE ekseriyetle karar verildi.

Divan-ı Ali bu suretle mesuliyetlerin tespitinden sonra fiiller uyan Kanun maddeleri uyarınca:

İHSAN BEY'İN 2 YIL AĞIR HAPSİNE VE 2 YIL MEMURİYETTEN MEN'İNE, DR.FİKRET BEY'İN DÖRT AY HAPİS İLE 200 LİRA PARA CEZASINA ÇARPTIRILMASINA VE HER İKİSİNİN DE MEBUSLUĞUNUN DÜŞMÜŞ OLDUĞUNA karar verildi.

Amacımız elbette tarihin sayfaları arasında yerini çoktan almış bulunan bir konuyu, doktora tezi imiş gibi irdelemek değildir. Şimdi size, bilebildiğim, bulabildiğim kadarı ile olayda rol alan kişilerin Masonik kimliklerinden bahsetmek istiyorum.

ÖNCELİKLE SANIKLARDAN TOPÇU İHSAN, DR. FİKRET, KONİÇELİ NURETTİN, ÖMER NAZIM VE SABANICALI HAKKI BEY BİRADERLERİMİZDİR.

Şimdi, dikkatinizi çekmek istiyorum ki, İLK TAHKİKATI BAŞLATAN YANİ İSMET İNÖNÜ'NÜN ÖNERGESİNİ GÖRÜŞÜP KARARA BAĞLAYAN VE SONRA ARASINDAN SEÇTİĞİ TAHKİKAT KOMİSYONU İLE SANIKLARIN DİVAN-I ALİYE SEVKLERİNE KARAR VEREN TBMM REİSİ KAZIM PAŞA İLE MÜDDEİUMUMİ YUSUF NİHAT BEY VE ÖZELLİKLE TOPÇU İHSAN İLE DR. FİKRETİN DAHA AĞIR BİR SUÇ İŞLEDİKLERİ DOLAYISIYLA DAHA AĞIR CEZALANDIRILMALARI GEREKTİĞİ BEYANI İLE MUHALEFET ŞERHİ KOYAN FUAT HULUSİ BEY DE BİRADERLERİMİZDİR.

Ben, sizlere ve kendime saygım gereği konunun özellikle bu bölümü üzerinde herhangi bir yorum yapmak istemiyorum. Sadece biraz önce ÖZELLİKLE MASONİK AÇIDAN DEĞERLENDİRMENİZ ÜMİDİ İLE AYNEN ZABITLARDAN AKTARDIĞIM, TAHKİKAT SIRASINDA GEÇEN BAZI KONUŞMA VE İFADELERİ bir kez daha hatırlamanızı istiyorum.

Değerlendirme

M. Tuncay Öztuna, yargılama tutanaklarını aktararak, yazısı içinde bolca hamasi mason övgüleri, gerçekleri fütursuzca çarpıtması, belgeye, kanıta dayanmadan; tipik “çok bildiğini sanan, karşısında kardeşlerinin ağızlarını açamadan dinlemelerine alışmış” cehalet içindeki loca Üstad-ı Muhteremlerin davranışlarıdır.

M. Tuncay Öztuna aşağıdaki kişilerin mason olduklarını söylemekte.

“ÖNCELİKLE SANIKLARDAN TOPÇU İHSAN, DR. FİKRET, KONİÇELİ NURETTİN, ÖMER NAZIM VE SABANICALI HAKKI BEY BİRADERLERİMİZDİR.”

“FUAT HULUSİ BEY DE BİRADERLERİMİZDİR.”

Bu konuda yazı yazan hiçbir mason bu kişilerin Fikret Takiyeddin Onuralp Ve Fuat Hulusi Demirelli dışında, mason olduklarını söylememekte. Ayrıca bu kişilerin mason olduğuna dair hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Bir kişinin mason olduğunun söylenebilmesi için elde belge, kayıt olması gerekir.

Mason M. Tuncay Öztuna, yazısının genelinde yaptığı gibi, belge ve kanıta dayanmadan, rahatlıkla düşündüklerini mutlak doğru olarak yazmakta.

Mason M. Tuncay Gürtuna, localarda bu yazdıklarını konferans olarak vermektedir.

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GÜZEL İSTANBUL	Ahmet Madenci	TKP'nin Kurucusu Mustafa Suphi K. (Barko Vizyon ile)	07.01.2005
	Cemil Dönmez	Sokrates ve Diyalektik (Barko Vizyon ile)	28.01.2005
	Tuncay Gürtuna	Bir Bü. Üs.'ın Başını Yiyen Yavuz-Havuz Davası (1928)	18.02.2005
	Kâmuran Atılğan	Türk Masonluk Tarihinde Seçim Buhranı ve Nejad L.'sının Kapatılması	04.03.2005
GÜNIŞİĞİ	Haluk Sanver	Hiram Efsanesi	14.02.2005
	Tanju Koray	Üstad Derecesinin Sembolizması	14.02.2005
	Kamil Diriker, Mustafa Ateş, İsmail Koç, Genco Fas	Aydınlanma Yolunda Köy Enstitüleri	28.02.2005
	Ahmet Erman	Laiklik	14.03.2005

***

TAMER AYAN, 1928 - 1933 YILLARI ARASINDA MEYDANA GELEN DÖRT MASONİK OLAYIN TARİHÇESİ

Mimar Sinan dergisi, 2005, No.135, sayfa 105-106 (103-127)

1928 Yavuz - Havuz Olayı:

Suçlularından birinin önemli bir Mason olması nedeniyle Masonluğu dolaylı olarak ilgilendiren, Cumhuriyet Tarihinde ilk defa olduğu için kamuoyuna yansıyan yolsuzluk ve bir "hortumculuk" olayıdır. Şirketin ortağı olarak dolandırıcılıktan hüküm giyen **Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp, Türkiye Büyük Locasının 1925-1927 yıllarında Büyük Üstadı ve Türkiye Yüksek Şûrasının 1926-1928 yıllarında Hâkim Büyük Amiridir.**

Bu olay halk arasında "Yavuz-Havuz Olayı" olarak bilinir. 1924 Yılında Yavuz Gemisinin tamirini üstlenmek için havuz işine giren dönemin Denizcilik Bakanı Cebelibereket Milletvekili Topçu İhsan (Eryavuz)'(3)un kurduğu şirketin karıştığı yolsuzluk olayı büyük tepki yaratmıştır. Topçu İhsan, Bakan olmadan önce, Ertuğrul-Bilecik Milletvekili Ömer Nazım ve Milletvekili Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp 'la kurdukları bir şirket vasıtasıyla Yavuz Gemisi ile ilgilenmişti. Bakan olduktan sonra da, Yavuz Gemisinin onarım işini Fransız Flander şirketine vermişti. Yavuz Gemisinin İzmit'te havuza alınarak onarımı sırasında, 'önemli bir kaza olduğu için' onarım işi çok gecikmiş ve bu hu susta çeşitli söylentiler kamuoyuna yayılmıştır. Hükümet'in gördüğü lüzum üzerine, 1927 yılında Topçu İhsan Eryavuz 'un vekil olduğu Bahriye Vekâleti kaldırılmıştır. İsmet İnönü'nün bu konunun üstüne gitmesiyle, Meclis'te Yunus Nadi'nin başkanlığında kurulan Soruşturma Komisyonu tarafından; yetkisiz kişilere görev vermek, bir şirkete ayrıcalık tanımak ve rüşvet almak gibi yolsuzluk iddialarıyla Topçu İhsan Eryavuz ve ortağı milletvekili Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp 27 Ocak 1928 tarihinde Yüce Divan'a sevk edilmişlerdir.

Yüce Divan'da yargılanan **Topçu İhsan Eryavuz** görevi kötüye kullanmak ve rüşvet almak girişimi suçlarıyla 2 yıl ağır hapis ve 2 yıl memuriyetten men cezasına; **Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp** dolandırıcılıktan 4 ay hapis ve 100 lira ağır para cezasına çarptırıldılar. Nisan 1928'de verilen bu karar, Cumhuriyet tarihinin bakan ve milletvekili mahkûm ettiren (o tarihe kadar olan) ilk yolsuzluk davasının sonucudur. Cumhuriyet tarihi döneminde ilk "hortumculuk" davası budur!.. Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp 'in sanık olarak Yüce Divan'a çıkarılması ile birlikte, 21 Nisan 1928'de Hâkim Büyük Amirlik görevi son bulmuş ve cezasının açıklanmasından sonra da Masonluktan kaydı silinmiştir.

Türk Masonluk tarihinde yaklaşık iki yıl (1926-1927) süre ile Büyük Üstat ve Hâkim Büyük Amir olarak, iki masonik kurumun baş yöneticisi olmak onuruna sahip tek Mason olan Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp 'in böylesi bir yolsuzluğa karışıp cezalandırılması gerçekten Türk Masonlarını üzmüştür. Olay, kamuoyunda ve resmî kurumlarda Masonluğun itibarını sarstığı gibi, anti-masonik

çevrelerde de Masonluk aleyhtarı propagandalarda "çıkart ilişkisi şeklinde" dedikodu malzemesi olmuştur.

Yüce Divan tarafından yargılanıp suçlu bulunan ve cezasını çeken Fikret Takiyeddin 'in karıştığı olayı ve olayla ilişkisini tartışmak, hukuk güvencesine, adalet ilkesine ve bağımsız yargıya gönülden bağlı Türk Masonlarına düşmez. Türk Masonlarının çok yakından bilmeleri gereken önemli nokta: Dr. Fikret Takiyeddin 'i yargılayan Yüce Divan'da hâkim üye olarak görev yapan dönemin **Hâkim Büyük Amir Kaymakamı Fuat Hulusi Demirelli (21 Nisan 1928'de Hâkim Büyük Âmir olacaktır) 'nin, verilen bu cezayı az bularak karara muhalefet etmek asaletini göstermesidir.** Hani, Masonlar birbirlerini her zaman tutar, her zaman birbirlerinin yardımına koşarlardı? Bu olay birbirlerine Kardeş Sevgisiyle bağlı Masonların, vicdanlarındaki adalet erde mini ve kalplerindeki yurt sevgisini her şeyin üstünde tuttuklarının somut bir kanıtıdır. Masonluğun en büyük ilkesi adalettir. Çünkü Masonlar vicdan sahibi insanlardır...

YAVUZ HAVUZ DAVASI

(1928)

Büyük Usta ve Hâkim Büyük Amir
Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp (1887 -1946)

Pek Muhterem
Tamer AYAN
Güzel İstanbul
Muhterem Locası

YAVUZ SELİM AĞAOĞLU, M. REMZİ SANVER, MASONLUK TARİHİMİZDE 1965 OLAYLARI

Mimar Sinan Araştırma Locası Kitapları Dizisi No. 3, Sayfa 53

1928 yılı Masonluk açısından unutulması çok güç bir yıldır. Nisan ayında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yolsuzluk davası Yüce Divan'da sonuçlanır. Şubat ayında dokunulmazlığı kaldırılan Bilecik Milletvekili **Dr. Fikret Takiyeddin (Onuralp)** de Yavuz-Havuz davasında yargılananlar arasındadır ve *“nüfuzunu kullanarak devlet memurlarına tesir edip şirketleri dolandırdıkları ve maddi menfaat temin ettiği”* gerekçesiyle dört ay hapis ve yüz lira ağır para cezasına çarptırılmıştır.⁸¹ Bilindiği üzere Dr. Fikret Takiyeddin (Onuralp) 22 Kasım 1925 ile 5 Ağustos 1927 tarihleri arasında Büyük Üstat olarak görev yapmıştır. Atatürk ile Trablusgarp Cephesi'nde başlayan dostlukları Cumhuriyet döneminde de devam eden ve bir süre doktorluğunu yapan Dr. Fikret Takiyeddin, hatırlanacağı üzere zamanında Büyük Üstatlığa da Ankara'nın isteği üzerine teklif edilerek seçilmişti. Fikret Takiyeddin ayrıca 1926-1928 döneminde Türkiye Yüksek Şûrası'nda Hâkim Büyük Amir'dir. Kendisini yargılayan Yüce Divan'ın hâkim üyelerinden birisi de dönemin Hâkim Büyük Âmir Kaymakamı Fuat Hulusi (Demirelli)dir ve verilen cezayı az bularak karara muhalefet etmiştir.

Fuat Hulusi (Demirelli) 1928-1931 döneminde Hâkim Büyük Âmir olarak görev yapmıştır. Dünya **Masonluk tarihinde bu şekilde aralarında hâkim-mahkûm ilişkisi olup aynı zamanda halef-selef olarak Hâkim Büyük Âmir görevini üstelenen iki kişi muhtemelen hiç görülmemiştir.** Yüce Divan'ın karar tarihi 16 Nisan 1928'dir ve Fuat Hulusi Bey 21 Nisan 1928'de Hâkim Büyük Amirliğe seçilmiştir. **Fikret Takiyeddin Bey ise mahkûmiyetin ardından Mason teşkilatından ihraç edilmiştir.**

1929 yılına gelindiğinde, Mason teşkilatının güncel temayüllere uyarak ismini “Türk Yükseltme Cemiyeti” olarak yeniden kaydettirdiği görülür.

(...)

Masonluk tarihimizde bu yetkinin daha önce kullanıldığı olaylara örnek olarak “Yavuz-Havuz Davası” sonrasında Fikret Takiyeddin 'in veya Azim Locası Olaylarından sonra bazı loca üyelerinin ihraçları gösterilebilir. Bir başka ifade ile bu yetkinin çok nadir kullanıldığının altını çizmek gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME

Dr. Fikret Takiyeddin (Onuralp), dönemin mason yapıları, localarının en üst yöneticisidir. Masonlar, Fikret Takiyeddin 'i öyle benimsemiş, öyle sahiplenmişler ki, Büyük Locanın "Üstad-ı Azam" / "Büyük Üstat" seçmişler, yetmemiş bir de EKSR Yüksek Şûranın başına getirmişler. Dönemin masonları için Fikret Takiyeddin, örnek, mükemmel, masonluk yolunda peşinden gidilen bir önder iken; Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yüce divanda yargılanıp, ceza almıştır.

Mason yazarların hepsi bu olayın masonları çok üzdüğünü ifade ederken, utanç duymaktan söz etmedikleri gibi, bu kişinin masonların en üst derecesine nasıl yükseldiğini, seçiminde hangi kriterlere dikkat ettiklerini düşünmeye ve özeleştiri yapmamaktalar. Bunun karşılığında en üst düzeyde bir masonun devleti dolandırmaktan hüküm giymesini topluma ileten, anlatanları, "anti-masonik" çevrelerin eline geçmiş bir söylem olarak ifade etmekte. Suçluların tipik davranışı...

LİSANSÜSTÜ TEZLERDE YAZILANLAR

AHMET YILDIRIM, OSMANLI MODERNLEŞME DÖNEMİNDE VE CUMHURİYETİN KURULUŞ SÜRECİNDE MASONLUK

Sayfa: 129 - 130

3.1.4.1.Yavuz-Havuz Olayı (1928)

Yavuz-Havuz* olayı, Türkiye Cumhuriyet tarihinin ilk siyasi yolsuzluğu olarak kayıtlara geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşına girmesine neden olan Yavuz Zırhlısı tamir ve bakımını gerçekleştirip donanmaya kazandırılmak istenmiştir. Fakat Türkiye böylesi bir tamir ve bakımını yapacak bir tekniğe sahip değildir.

Bakanlık öncesi Bahriye Nazırı ve Cebelibereket Mebusu İhsan (Eryavuz) Bey, Ömer Nazım Bey ve Bilecik Mebusu Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp Bey'ler bir şirket kurmuşlardır. İzmit'te havuza çekilen Yavuz zırhlısının tamir bakım işi kurulan bu şirket aracılığıyla Fransız Flander Şirketine verilmiştir. (Ayan, Atatürk ve Masonluk, 276.)¹³

Bahriye Vekili olan İhsan Bey, Bakanlar Kurulundan zırhlının tamir ve bakım işi için yabancı bir firmayla yetkilerini aşip sözleşme imzalamıştır. İmzalanan sözleşme üzerine Başbakan İsmet İnönü Paşa, Meclis Başkanlığına tahrir vermek kaydıyla İhsan Bey'in Bakanlar Kurulu'nun kararına aykırı hareket ettiğini ileri sürerek ilgilileri Yüce Divan'a vermiştir. Firmanın ortakları arasında 1925 ile 1927 yıllarında Türkiye Maşrık-ı Azamı'nın Üstad-ı Muhteremi Dr. Fikret Takiyeddin de bulunmaktadır. Dr. Fikret Takiyeddin 1926 – 1928 yıllarında da Türkiye Yüksek Şurasının Hâkim-i Büyük Amirliğini de yürütmüştür. Dr. Fikret Takiyeddin inceleme komisyonunun yaptığı araştırmada elli beş bin lira komisyon aldığı itiraf etmiştir. (Türe, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye Mason Locaları." 83.)

Mahkeme sanıkları dolandırıcılık suçundan hapisle cezalandırmıştır. (A. Oktay Gündoğdu, "Masonik Tarihimizden Kesitler", Mimar Sinan Dergisi 114 (2000), 33.).¹⁴ Yüce Divan'ın verdiği karar gereğince İhsan Eryavuz rüşvet almak ve görevi kötüye kullanmak suçlarından iki yıl ağır hapis cezası ve memuriyetten men cezasına çarptırılmıştır. Dr. Fikret Takiyeddin Onuralp ise dolandırıcılık suçundan 4 ay hapis cezası ve 100 lira ağır para cezasına çarptırılmıştır. (Ayan, Atatürk ve Masonluk, 276-277.)¹⁵ Masonların itibarına zarar veren bu olay nedeniyle ilgilerin dolandırıcılıktan dolayı mason localarından kayıtları silinmiştir. Bu olay Havuz- Yavuz olayı olarak bilinmektedir.

*: Yavuz- Havuz yolsuzluğunu 3. Hükümet döneminde (30 Aralık 1924) Bahriye Vekili İhsan Eryavuz döneminde meydana gelmiştir. Cebelibereket (Osmaniye) Mebusu İhsan Eryavuz (Topçu), Yavuz

¹³ Akademik bir çalışmada, tarih ve siyaset alanında hiçbir kimliği, niteliği olmayan Maden Mühendisi, 33.º masona atıf yapılmasını anlamak ve kabullenmek olası değildir.

¹⁴ Dip not 13 'deki değerlendirmenin aynısı burada da geçerlidir.

¹⁵ Dip not 13 n' deki değerlendirme.

zırlısının tamirini yetkisiz bir firmaya vermek kaydıyla ayrıcalık yaptığı gerekçesiyle Yüce Divana sevk edilmiş ve mahkûm olmuştur. Eryavuz soyadını sonraları Topçu olarak değiştirmiştir. Bkz. Yunus Şen, “Yavuz-Havuz Olayı”, Popüler Tarih (2001), 38-40.

Değerlendirme

Bir lisansüstü tezde, Yüce Divan yargılaması aktarılırken, TBMM tutanakları, basın ve araştırmacıların yazdıkları yerine masonlara atıf yapılması, 3, 5. Seviyeden yazılardan aktarım yapılması, akademik bir çalışmada kabul edilemez. Tez yazarı Ahmet Yıldırım bu konuda bağımsız ve kamu kaynaklarında araştırma yapmak yerine, masonların bilimsel niteliği olmayan yazılarından aktarım yapmakta. Bunun nedeni Ahmet Yıldırım 'ın masonlara, masonluğa sempatisi mi, akademi ciddiyette bir araştırma yapamaması mı?

ESRA TÜRE, CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE MASON LOCALARI VE KAPATILMA SÜRECİ (1923-1935)

Sayfa: 83

2. Kapanışa Giden Süreç: 1928-1932 Olayları

2.1. 1928 Yavuz-Havuz Olayı

Yavuz–Havuz Davası Cumhuriyet tarihinin ilk siyasal yolsuzluk davasıdır. Birinci Dünya Savaşı’nda önemli rolü olan Yavuz Zırhlısının onarımı ve yeniden donanmaya kazandırılması devletin öncelikli konuları arasında yer almıştır. Yavuz Zırhlısı dönemin teknik harikalarından biriydi ve yeniden faaliyete geçmesi Türkiye için stratejik açıdan önem taşımaktaydı. Ancak devletin böyle bir onarımı sağlayabilecek tekniği ve sanayisi yoktu. (Ahmet Mehmetefendioğlu ve Cemal Necip Güre, “Yavuz – Havuz Davası”, TOD, S. 19, (Eylül 2014), s. 234.). Dönemin Bahriye Vekili İhsan Bey Bakanlar Kurulu’nun onayını almadan ve yetki sınırlarını aşarak Yavuz Zırhlısının onarımı için yabancı bir şirketle sözleşme imzalamıştır. Bunun üzerine İsmet Paşa, Bakanlar Kurulu’nun kararına aykırı hareket etmesi gerekçesiyle Meclis Başkanlığına bir takrir vererek İhsan Bey hakkında Meclis tahkikatı açılmasını ve Yüce Divan’da yargılanmasını istemiştir. (TBMM Zabıt Ceridesi, Yirmi ikinci İnikat, 24.12.1927 Cumartesi, s. 157-164.). Bu olay aynı zamanda Cumhuriyet tarihinde ilk defa bir bakan hakkında yüce divan kararı verilmiş olması açısından önem taşımaktadır. (Mehmetefendioğlu, agm. s. 248). **Bu şirketin ortakları arasında 1925–1927 yılları arasındaki Türkiye Maşrik-ı Azamı Büyük Üstadı ve 1926–1928 yılları arasındaki Türkiye Yüksek Şurasının Hâkim Büyük Amiri Dr. Fikret Takiyeddin de bulunmaktaydı.** Dr. Fikret Takiyeddin sorgulama sırasında 55 bin lira komisyon aldığını beyan etmiştir. Yargılama İhsan Bey’in, Dr. Fikret Takiyeddin ’in ve diğer şirket ortaklarının yolsuzluk yaptıkları tespit edilerek hapis cezası almalarıyla sonuçlanmıştır. Bu olay hem Masonluğun itibarını sarsmış hem de Mason karşıtlığı için çok elverişli bir malzeme oluşturmuştur. Mason locasınca dolandırıcılıkta adı geçen kişilerin Mason kaydının silindiği belirtilmiştir. (Oktay Gündoğdu, “Masonik Tarihimizden Kesitler”, Mimar Sinan Dergisi, S. 114, (1999), s. 33; Mehmetefendioğlu, agm. s. 253.)

Esra Türe lisansüstü tezi hakkında değerlendirmelerim yazımda okunabiliir:

<https://huoltasdelen.com/index.php/mason-tarikati/universiteler/akademisyen-makaleleri-tezler>

https://huoltasdelen.com/images/Akademisyen-Tez/438440_Esra%20Ture%20Ordu%20U.pdf

FATMA GÜL SAVRAN, TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'İN İLK YILLARINA MASONLUK ÖĞRETİSİNİN TOPLUM DÜZENİNİ ALGILAMASI

Sayfa: 25 – 26

Cumhuriyet döneminde masonluk tartışmaları yaşanmıştır. Masonluk tartışmasını ortaya çıkaran ilk gelişme Atatürk'e yapılan İzmir Suikast 'inin arkasında da masonlar olmasıdır. Giritli Şevki'nin itiraf etmesiyle Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Adnan Adıvar, Rauf Orbay, eski Maliye Nazırı Cavit Bey, eski İaşe Nazırı Kara Kemal, eski milletvekillerinden Kara Vasıf, Hüseyin Hilmi, İsmail Canbulat, eski Ankara valisi Abdülkadir, Hüseyin Cahit Yalçın, Velid Ebuzyiya, Maarif Nazırı Şükrü Bey, mason Dr. Nazım yargılanır. Mahkemede 18 kişi için idam kararı alınması, masonlara da doğrudan zararı dokunmuş ve bazıları idam edilmiştir. İdam kararı alınanlardan birisi olan, 1909'da Meşrutiyet Locası'nı kurmuş olan Maliye Nazırı Mehmet Cavit Bey, suikastın evinde yapılan toplantılarda kararlaştırıldığı suçuyla,1907 yılında Selanik'te İtalyan obediyanına bağlı Macedonia Risorta Locası'ndan İsmail Canbulat Bey suikastı yönlendirenler içinde olması suçuyla yargılanır. İdam kararı, Kılıç Ali, Kel Ali, mason Necip Ali ve Reşit Galip'ten oluşan İstiklal Mahkemesi'nde verilir. (*Tamer Ayan, Kalbimizde Saklı Kalan Atatürk ve Masonluk, Yurt Yayınları,1. b., Ankara, Mart 2008,s. 290,291*)

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren en büyük ve ilk yolsuzluk davası olan Yavuz Havuz Davası da masonluk tartışmalarına neden olur. Fikret Takiyeddin Onuralp 1925-1927 yıllarında Türkiye Büyük Locası'nın Büyük Üstadı, Türkiye Yüksek Şurası'nın 1928'de Hâkim Büyük Amiridir. Kurdukları şirket Yavuz zırhlısının onarımını Fransız Flander şirketine vermiştir. Ancak onarımı sırasında havuzda kaza olması, onarımın geciktiği söylentisi ve çeşitli söylentiler kamuoyuna yayılır. **Bu olay masonluk aleyhtarlığını artırır.** (*Tamer Ayan,a. g. e. s. s. 275-277*)

Masonluk tartışmasında masonları en çok etkileyen gelişme locaların Hükümet kontrolü altına alınmasıdır ve böylece 1930 yılında İntihabat Buhranı yaşanır. Türkiye Büyük Locası'nın 1930'da yapılan olağan genel kuruluna hükümet müdahale ederek, Cemiyetler Kanunu'na göre dernek statüsünde olan Türkiye Büyük Locası'nı, denetim altına almak ister. Bunun için Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Müfettişi mason Hakkı Şinasi Paşa görevlendirilir. Partinin görüşüne göre hazırlanmış olduğu listeyi sunar; Necat ve Etoile d'Orient Locaları Büyük Daimi Heyetin nezdinde seçime politik olarak müdahale edilmesini protesto ederler. Büyük Daimi Heyet 15 Eylül ve 11 Ekim 1930 tarihlerinde iki locanın çalışmalarını geçici olarak durdurur. (*A. g. e. , 2008,s. s. 278-280*)

Masonluk tartışmasında kamuoyu oluşturma da Mahmut Esat etkili olmuştur. Mahmut Esat Bozkurt'un gazetelerde verdiği demeçler çevresinde de masonluk tartışması basına da taşınmıştır. Mahmut Esat'ın bu davranışının nedeni Aybars göre, Türk Ocakları'nın kapatılmasını hazmedemeyişidir. " Mahmut Esat Bozkurt Bey Türk Ocakları'nın kapatılması karşısında üzüldü. Türk Ocakları'nın kapatılmasına rağmen mason cemiyetinin çalışmasına tahammül edemeyip Ekim 1931'de

Anadolu Gazetesi'nde yoğun bir saldırıya başladı. " (Ergün Aybars, "Mahmut Esat Bozkurt ve Masonlar", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, C. II, S. 4-5, Yıl:1994-1995,İzmir, 1995, s. ,245,246 128Mahmut Esat Bozkurt, Masonlar Dinleyiniz, Kaynak Yayınları,1. b, İstanbul,2005, s. 16. Zeki Arıkan, İzmir Basınından Seçmeler 1923-1938, İzmir Belediyesi Kültür Yayını, C. 2,1. b,İzmir,2003, s. 278)

Mahmut Esat Bey 8 Ekim 1931 tarihli yazısında masonluğun milliyet düşmanı olduğu iddiasında bulunur. Anadolu Gazetesi'ndeki 11 Ekim'de yer alan yazısında milliyetçilerin böyle yerlere giremeyeceğini insanlık sözünün, ırk, din ve dil gözetmeksizin kardeşlik ifadelerinin aldatmaca olduğunu, hükümeti kendi çıkarlarına alet etmek istediklerini belirterek, **Yavuz işinde rüşvet meselesinden mahkûm mason Üstadı Azamı Fikret Bey'i hatırlatmaktadır. Milliyetçilik anlayışının Türk ulusçuluğundan farklı olduğunu savunur. Havuz Yavuz Davası denilen ilk siyasi yolsuzlukta masonların da yer aldığını kanıtlar.** (Mahmut Esat Bozkurt, Masonlar Dinleyiniz, Kaynak Yayınları,1. b. ,İstanbul,2005,s. 16. Zeki Arıkan, İzmir Basınından Seçmeler 1923-1938, İzmir Belediyesi Kültür Yayını, C. 2,1. B, İzmir,2003, s. 278)

Değerlendirme

Fatma Gül Savran tezinde görüldüğü gibi Türkiye Cumhuriyet ilk yıllarında bütün ihanetleri, yolsuzlukların altından masonlar çıkmakta.

Fatma Gül Savran lisansüstü tezi değerlendirmemiş okuyabilirsiniz;

https://huoltasdelen.com/images/Akademisyen-Tez/506976_Fatma%20Gul%20Savran_DokuzEylulu.pdf

SERKAN DALGIÇ, BİLECİK MİLLETVEKİLİ DR. FİKRET (ONURALP) BEY 'İN (1887 – 1946) HAYATI VE SİYASİ FAALİYETLERİ

Sayfa 29 - 36

4.2. Cumhuriyet Devri'nde Dr. Fikret Bey

“İkili arasındaki son olay ise İhsan Bey'in bakanlığı döneminde başlanan Yavuz Zırhlısı tamiri meselesi üzerine olacaktır. Bahriye Vekâletinin kapatılmasından sonra tamir konusunda usulsüzlük olduğunu tespit ettiğini söyleyen İsmet Paşa, Mustafa Kemal Paşa'dan destek görüp İhsan Bey'in yargılanmasını isteyecektir. Böylece ilk defa bir bakan Yüce Divan'da yargılanacaktır.”

“1927 yılının Eylül ayında İsmet Paşa, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa ile bir araya gelerek hükümetin içerisinde usulsüzlükler olduğunu, İhsan Bey'in bakanlık döneminde Yavuz'un tamiri sırasında bazı yolsuzluklar tespit ettiğini ifade etmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın, bahsi geçen olayın bu zamana kadar nasıl ortaya çıkmadığını sorması üzerine İsmet Paşa, hükümetindeki diğer bakanlardan Şükrü (Saraçoğlu) Bey ve Abdülhalik (Renda) Beylerin kendisini uyardığını, uyarılar neticesinde de kendisinin inceleme yaptığını, müsaade edilmesi halinde konuyu Meclis'e taşıyacağını söylemesi üzerine Mustafa Kemal Paşa, yapılacak seçimler öncesinde bir şey yapmamasını, seçimler tamamlandıktan sonra olayın araştırılmasını istemiştir. (Kemal Zeki Gençosman, age, s. 126-127.)

“Kendisinin hükümetten ayrı olduğu dönemde kabinede göreve başlayan Bahriye Vekili İhsan (Eryavuz) Bey ile mecburi görev yapan İsmet Paşa'nın araları iyi değildir. İsmet Paşa'nın, İhsan Bey'i değiştirme isteğini Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa kabul etmeyince, İsmet Paşa, bakanlığı lağvetmiş ve meseleyi kökünden çözmüştür. İhsan Bey'in Bahriye Vekilliği sırasında Yavuz zırhlısını tamiri hususunda açık olduğunu düşünen İsmet Paşa, İhsan Bey'in Yüce Divan'a gönderilmesi için girişimlerine başlamıştır. İhsan Bey ile yakın arkadaşlığı olan Fikret Bey de hem ihale sürecinde yer almış hem de İş Bankası yönetim kurulundadır. İhsan Bey ile beraber Fikret Bey de İsmet Paşa'nın hedefi haline gelmiştir.”

“Dr. Fikret Bey, 1928 yılının Nisan ayında Yüce Divan'daki Yavuz- Havuz Davası'nda hapis ve para cezasına mahkûm olmuş, yargılanması dava kapsamında son bulmuş ancak Yüce Divan'dan tam anlamıyla kurtulabilmiş değildir. Eski Bahriye Vekili İhsan Bey'in, yargılanmasının ardından bir başka bakan Ticaret Vekili Ali Cenani Bey yüce divanda yargılanacak ve Fikret Bey'in adı bu davada da geçecektir. (...)Davaya adı karışan Fikret Bey ile alakalı veriliş herhangi bir karar söz konusu değildir.”

BASIN VE ARAŞTIRMACILARIN YAZDIKLARI

CENGİZ AKINCI, 1928 YAVUZ HAVUZ DAVASI VE KUMPAS İDDİALARI

Analiz / 1928 Yavuz-Havuz Davası ve kumpas iddiaları

1928 Yavuz-Havuz Davası ve kumpas iddiaları

23 Mayıs 2022, 02:10 yayınlandı / 23 Mayıs 2022, 02:27 güncellendi

1928 YAVUZ-HAVUZ DAVASI VE KUMPAS İDDİALARI

16 Nisan 1928, Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir bakanın dokunulmazlığı kaldırılıp Yüce Divan'da yargılanarak hüküm giydiği tarihtir. "Yavuz-Havuz Davası" olarak anılan bu olay, aradan geçen 94 yıl boyunca makalelere, kitaplara, doktora tezlerine konu olmuştur.

"Yavuz", Birinci Dünya Savaşı'nda müttefik Almanya'dan alınan Goeben savaş gemisine verilen "Yavuz Sultan Selim Kruvazörü" adının süreç içinde kısalmasıdır. "Havuz" ise "Yavuz"un onarımında kullanılmak üzere Aralık 1926'de Gölcük'te kurulan dev havuzdur. Bu süreçte Bahriye Vekili İhsan Bey'in Yavuz'un onarımı ve havuzun yapımıyla ilgili çalışmalarında bir takım yasaya aykırı girişimlerde bulunduğu söylentisi yayılmıştır. **Atatürk bu söylentilerle ilgili olarak İhsan Bey'i de Başbakan İsmet**

İnönü'yü de uyarılmış ve bunun üzerine İsmet İnönü, 24 Aralık 1927 günü meclise şu önergeyi vermiştir:

“Malatya Mebusu Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin takriri.

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine. Sabık Bahriye Vekili ve Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin Vekâletinin son günlerinde, Yavuz'un tamiri mukavelesinin tadili meselesinde muhilli emniyet bir tarzda, İcra Vekilleri Heyetinin kararı hilafına ve bu kanuni salahiyetinin haricinde hareket ettiği ve Hazinesin menafine âdemi takayyüt gösterdiği anlaşılmıştır. Vekâleti esnasında ve vekâlet vazifesinden mütehaddis bu harekât kendisinin mesuliyetinin ve Divanı Âliye sevkinin müstelzimdir. Dâhili nizamnamenin 169'ncu maddesi mucibince hakkında tahkikat icrasını talep ve teklif ederim.”

*Malatya Mebusu Başvekil İsmet İnönü mecliste yaptığı uzun konuşmada **eski Bahriye Vekili İhsan Bey'in Yüce Divan'da yargılanması önerisinde Atatürk'ün yaptığı uyarının etkisini belirterek:** “Yavuz tamirinin geçirdiği müşkülât ve safahat Reisicumhur (Gazi Mustafa Kemal) Hazretlerini mustarip etmekten hali kalmıyordu. Bundan maada Reisicumhur Hazretleri mukavele ve tamir işlerine ciddi olmayan alakalar karışabilmesi ihtimalinden de mütemadiyen endişe ediyorlardı. Bir gün Dolmabahçe'de Reisicumhur Hazretleri bana akşam Bahriye Vekili Beyle ve bazı rüfeka ile bulduklarını ve söz arasında Vekâletin muamelatında gayrı müstakimine halat vukuunu işitmekten bihuzur olduğunu – makamı tembih ve ikazda- ifade ettiklerini ve şahsen Vekil Beyin nadürüst muamelata müsamaha etmesine ihtimal vermemekle beraber, müteyakkız ve itinalı olmak lüzumunu serdeylediklerini bildirdiler. Bununla benim de basiret ve teyakkuzumu tahrik etmiş oluyorlardı. (...) Bir iki gün sonra biraderim evimde bana şu hikâyeyi nakletti.*

Bir Türk avukat biraderime bilvasıta şirketin vekâletini deruhte etmesini teklif etmiş, biraderim itizar eylemiş. Hadise bana manasız görünmedi. Derhal Bahriye Vekili Beyi buldum. Kendisine vakayı naklettim ve ilave ettim. Bu vaka bana nüfuz arandığı ihtimalini gösterdi ve pek fena tesir etti.”

Kanunun ahkâmından kurtulmak kabil olamayacağını fiilen anlatmak lazımdır. Bilhassa nazarı dikkatinizi celb ederim.’ sözleriyle Yavuz ve Havuz işlerinde görülen yasaya aykırılıkların soruşturulmasını istemiştir. Eski Bahriye Vekili İhsan Bey de uzun bir konuşma yaparak kendini savunurken ‘muhterem Başvekilim ve muhterem liderim İsmet Paşa hazretleri’, ‘muhterem İsmet Paşa'nın yanında olmağa bütün mevcudiyeti maddiye ve maneviyemle müteahhidim.’, ‘Efendiler, benim bu göğsüm çok zaman evvelden beri tanıdığım İsmet Paşa hazretlerine takdir ve muhabbet hisleriyle elan doludur.’ sözleriyle övgüler yağdırmış, Bahriye Vekâletinin kaldırılmasını Atatürk'ün istediğini, kendisine sorulduğunda kendisinin de kaldırılmasından yanayım dediğini anlatmıştır.

Başbakan İsmet İnönü'yü ve eski Bahriye Vekili İhsan Bey'i saatlerce dinleyen milletvekilleri, oturum sonunda yapılan oylamada, İhsan Bey hakkında Tahkikat Encümeni kurulmasına oybirliği ile karar vermişlerdir. 33 Milletvekilinden oluşan Tahkikat Encümeni'nin yaklaşık iki ayda hazırladığı rapor 26 Ocak 1928 günü mecliste görüşülmüş, İhsan Bey bu raporda kendisine yöneltilen suçlamalara karşı uzun bir konuşma yaparak kendini savunmuş, oturum sonunda yapılan oylamada milletvekilleri başta İhsan Bey olmak üzere raporda adları ve eylemleri belirtilen kişilerin Yüce Divan'da yargılanmalarına oybirliğiyle karar vermişlerdir.

Yüce Divan sanıkların tümünü dinlemiş, iddiaları soruşturmuş, gösterilen tanıkları dinlemiş ve 16 Nisan 1928 günü açıkladığı kararda İhsan Bey'e "**memuriyet vazifesini suiistimal**" ve "**fesat karıştırmak suretiyle irtikâba teşebbüs**" suçlarından 2 yıl hapis cezası vermiştir. Hapisten çıktıktan sonra yaşamını İstanbul'da sürdüren İhsan Bey, 1934'te Eryavuz soyadını almış; 1946'da çok partili düzene geçiş günlerinde **Demokrat Parti çizgisinde yayın yapan Yeni Türkiye gazetesinde** 27 Temmuz-20 Eylül 1946 tarihleri arasında 56 gün boyunca "**Yavuz-Havuz Hadisesinin İç Yüzü**" başlıklı yazı dizisinde anılarını aktarmış, suçsuz olduğunu kanıtlamaya yönelik argümanlar ileri sürerken **İsmet İnönü'yü kendisine iftira atmakla suçladığı gibi, dizinin 30-31 Temmuz 1946 günlü bölümlerinde Atatürk'ü de iftiraya göz yumduğu ve suçsuz olduğunu bildiği halde kendisini kurtarmadığını ileri sürerek suçlamıştır.** İhsan Eryavuz'un 1947'de ölümünden sonra 1950'de Demokrat Parti iktidara gelmiş ve iktidarda kaldığı 1950-1960 arası 10 yıl boyunca, Atatürk dönemine ve İsmet İnönü'ye yönelik yüzü kızartıcı söylemlerle saldırı ve aşağılamalar yayımlanmıştır.

Bu dönemde İsmet İnönü'nün Yavuz Havuz davasıyla İhsan Eryavuz'a iftira ederek onu suçsuz yere mahkûm ettirdiği propaganda edilmiştir. **Kılıç Ali, Milliyet'te dizi olarak yayımlanan anılarının 1 Şubat 1952 günlü bölümünde İhsan Eryavuz'un iftiraya kurban gittiğini ileri sürecek ve bu söylem Atatürk'e, İnönü'ye, Laikliğe, Cumhuriyet'e ve Türk Devrimi'ne saldıran Said-i Kürdi (Nursi) yandaşı Hür Adam gazetesinin 08.02.1952 günlü sayısında yineleneyecekti.** Cemal Kutay'ın 1956'da yayımlanan "**Cumhuriyet Devrinde Suiistimaller, Divanı âliler, Meclis Tahkikatı**" ve **Samet Ağaoğlu'nun** 1958'de yayımlanan "**Babamın Arkadaşları**" adlı kitapları, Atatürk dönemi ve İsmet İnönü'nün ağır saldırılara uğratıldığı Demokrat Parti iktidarında İnönü'yü açıkça ve Atatürk'ü de dolaylı olarak eski Bahriye Vekili İhsan Eryavuz'a iftira atmakla suçlayan yayınlardı. **Mustafa Müftüoğlu'nun** "**Yalan Söyleyen Tarih Utansın**" (1975, c.1, s.254 vd.) ve **İsmet Bozdağ'ın** "**Atatürk'ün Sofrası**" (1975) kitapları aynı argümanları aynı sözlerle yineliyordu. **Kemal Zeki Gençosman** 1976'da yayımlanan "**Yolsuzluk ve Rüşvet Olayları**" kitabında Yavuz-Havuz Davası'na geniş yer vermişti.

2000'li yıllarda **İhsan Eryavuz'un oğlu Bülent Eryavuz** babasının ve kendisinin yayımlanmamış anılarını kimi yazarlara verecek, onlar da kitaplarında bu anılara dayanarak İhsan Eryavuz'un "**suçlu olmadığı kanıtlandığı halde Başbakan İsmet İnönü'nün geçmişe dönük kindarlığı**" yüzünden suçsuz yere mahkûm edildiğini yazacaklardı. Oğul Bülent Eryavuz, Oramiral Metin Ataç'ın Donanma Komutanı olduğu 2006'da Donanma Komutanlığı'nca düzenlenen "**III. Deniz Harp Tarihi Sempozyumu**" nda boy gösterecek, "**Donanma Komutanlığının Ana Üssü Olarak Gölçük Bölgesinin Seçilmesine İlişkin Anılar**" başlıklı bir sunum yapacak, bu arada ilk Bahriye Vekili olan babası İhsan

Eryavuz 'un Atatürk döneminde İnönü'nün iftirasına kurban gittiğinden söz edecekti. Son yıllarda İhsan Eryavuz 'un anıları kanıt gösterilerek Yavuz-Havuz davası Atatürk döneminin Ergenekon-Balyoz 'udur; Cumhuriyet döneminin ilk kumpas davası Ergenekon ve Balyoz 'dan önce Yavuz-Havuz davasıdır, gibi yargılar yayılmakta, böylelikle dolaylı olarak sanki Atatürk ve İnönü de kendi dönemlerinin kumpasçılarıymış gibi bir algı oluşturulmaktadır. Bu yanlışları önlemenin yolu 1928'de yazı devrimi öncesi eski yazıyla yayımlanmış olan Yavuz Havuz davası belgelerini yeni yazıya ve günümüz Türkçesine çevirerek yayımlamaktan geçiyor.

* Yazı, Nisan 2022 tarihinde Bütün Dünya dergisinde yayınlanmıştır.¹⁶

---

¹⁶ <https://www.veryansintv.com/1928-yavuz-havuz-davasi-ve-kumpas-iddialari?>

ZEKERİYA SERTEL, ŞEYHLER, MİSYONERLER VE MASONLAR

Sertel, M. Z. (1931, Ocak 18). Şeyhler, Misyonerler ve Masonlar. Son Posta.

M. Zekeriya Sertel Yeni Posta Gazetesi'nde 18 Ocak 1931'de "Şeyhler, Misyonerler ve Masonlar" başlığı altında şöyle yazıyordu:

*"Avrupa emperyalistlerinin, şark memleketlerinde nüfuz ve kuvvetlerini yaymak ve iktisadi istilalarını teinin etmek üzere kullandıktan üç vasıta vardır: Tarikatlar, misyonerler, masonlar. (...) Biraz müterakimce memleketlerde tarikatlarla misyonerlerin iş göremeyeceği yerlerde, bunların vazifesini Masonlar görür. **Mason teşkilâtı, zahirde insanî hislere dayanan beynelmilel bir müessesedir. Hakikatte iktisadi istilâlara vasıtalık eden asri bir tarikattan başka bir şey değildir.** Son Yavuz-Havuz hadisesinde Maşrıkı Azam Fikret B. bu işi masonluğuna istinat ederek, çevirmeye muvaffak olmuştu. (...) Masonlarsa her türlü kayıttan masun kalmışlardır. Türkiye'de Mason faaliyetinin önüne geçmek için hiçbir tedbir alınmamıştır. Hâlbuki memleketin ecnebi nüfuzuna, ecnebi dalaveresine nihayet vermek için misyonerlerle Masonların da teşkilatlarını ortadan kaldırmak lazımdır. Ecnebi ajanlarına ve ecnebi tekkelerine de asri ve müstakil Türkiye'de hakkı hayat vermemelidir."*

MEHMET ALTUN, TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN İLK YOLSUZLUK DAVASI, HAVUZ-YAVUZ OLAYI

Mehmet Altun, Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yolsuzluk Davası, Havuz-Yavuz Olayı, Toplumsal Tarih, Şubat 2003, sayfa 109-112

Mehmet Altun yazısında, tüm süreci en doğru ve yalın biçimde anlatıyor. Makalenin tümünü sitede veriyorum.

“Bu ihalede dikkati çeken iki usulsüzlükten birincisi, ihalenin yapıış şeklidir. Kanunlara göre bedeli 5 bin lirayı geçen her türlü alım, inşaat, tamirat ve imalat işinin kapalı zarf usulüyle ihale edilmesi gerekiyordu. Gizlilik vb. nedenlerle ihale bu şekilde yapılamıyorsa, pazarlık usulüyle ihale için bakanlar kurulunun özel izni gerekiyordu. İhsan Bey bunların her ikisini de yapmamıştı. İkinci konu ise, Flander'in teklifinin geç gelmiş olmasıydı. İhsan Bey, 8 Mayıs günü, hem de tatil olduğu halde bu geç gelen teklifi niçin kabul etmişti?

Sözleşme 15 Temmuz 1925'te imzalandı. Ancak bundan sonraki aşamalarda da aksaklıklar bitmek bilmedi. Flander sözleşme şartlarına uygun davranmıyor, bir ayda bitmesi gereken plan dört ay geçtiği halde bitmiyordu. Yapım işinin ilerleyen aşamalarında havuzun şekil itibarıyla Yavuz'u almaya uygun olmadığı anlaşıldı. Bunun üzerine şirkete 75 günlük tazminatsız ek süre verildi. Sonunda havuz 1926 Aralık'ta bitti. Ama bu kez de Yavuz'un havuzlanması sırasında kırıldı.

Tahkikat encümeninin raporuna göre havuzlama işini yapan Flander mühendisi, bunu yapabilecek yeterlilikte birisi değildi. Havuz, Yavuz'un şekline ve sıkletine göre yapılmamıştı. Donanımları yetersizdi. Bu arada Yavuz'un tamir işinin Flander yerine başka bir şirkete verilmiş olması, akla bir intikam ya da suikast ihtimalini de getiriyordu. Bu tartışmalar devam ederken, havuz yedi ay içinde tamir edildi.” (sayfa 211-212)

KURTHAN FİŞEK, ‘‘YAVUZ-HAVUZ’’ HIRSIZ EV SAHİBİNİ BASTIRIR!

Ocak 11, 1998

Aziz Nesin'in, necip Türk milletinin yüzde 60'ının ‘‘aptal’’ olduğunu söylemesine daha ilk günden karşı çıkmıştım...

‘‘Rasgele örnekleme’’ yapacaksın, yoldan geçen 3 kişiyi çevireceksin, IQ testi uygulayacaksın, 2 tanesi ‘‘ebleh’’ çıkacak...

Olacak iş değil...

Benim bildiğim, nüfusumuzun büyük çoğunluğu, zeki, çalışkan, çevik ve ahlâklıdır.

Bu erdemler, Atatürk'ün emir ve gözlemleridir.

* * *

Necip Türk milletinin bazı kusurları elbette var.

Tarih bilmiyor, tarih okumuyor, tarihten ders almayı bilmiyor.

Bu sebeple, tarihimiz tekerrür ediyor.

Nasıl, meselâ...

Kronolojik gidelim, teferruata daha sonra geliriz...

30 Aralık 1924: 1922'de Ankara İstiklâl Mahkemesi Reisliği, 1920'den beri milletvekilliği, bir süredir İş Bankası yönetim kurulu üyeliği yapan Üsküdarlı Topçu İhsan (Eryavuz) Bey, Bahriye Vekili oldu.

30 Ekim 1927: Yavuz zırhlısının onarımı için Bahriye Vekili İhsan Bey bir Fransız şirketiyle anlaşma imzaladı. Savaş gemisi, özel halatlarla devletin tersanesine çekildi.

24 Aralık 1927: Yavuz savaş gemisinin devletin havuzunda onarımı sırasında Fransız şirketinden rüşvet alındığı söylentilerinin yayılması üzerine İsmet Paşa'nın teklifi ile Bahriye Vekili İhsan Bey aleyhine TBMM Araştırma Komisyonu kuruldu.

26 Ocak 1928: TBMM'de Bahriye Vekili İhsan Bey'in dokunulmazlığının kaldırılmasına ve Yüce Divan'a sevkine karar verildi.

18 Mart 1928: Eski Bahriye Vekili İhsan Bey, Yavuz-havuz meselesi dolayısıyla vatana hıyanetle suçlandı.

21 Nisan 1928: Eski Bahriye Vekili İhsan Bey, Yavuz-havuz davasından suçlu bulunarak iki yıl hapis cezası aldı.

* * *

Şimdi AnaBritannica 'dan bazı biyografik bilgi notları alalım...

İhsan Eryavuz 'un, geminin onarımıyla daha önce de ilgisi olmuştu. Enver Paşa'nın eniştesi Ömer Nazım Bey ve Ertuğrul (Bilecik) milletvekili ve İş Bankası yönetim kurulu üyesi Dr. Fikret'le birlikte kurdukları şirket, Yavuz Zırhlısı 'nın onarımı için hükümete birçok öneri götürmüştü. Eryavuz bahriye vekili olunca, Fransız şirketiyle Yavuz Zırhlısı 'nın onarımı için anlaşmaya vardı. 1925'teki dördüncü İnönü hükümetinde İhsan Eryavuz yeniden bahriye vekilliğine getirildi. Bir süre sonra, Eryavuz 'un, vekilliği sırasında hükümete danışmaksızın Fransız şirketine ayrıcalıklar tanıdığına ilişkin iddialar üzerine, İsmet İnönü bir önergeyle Eryavuz 'la ilgili meclis soruşturması açılmasını ve Yüce Divan'a verilmesini istedi. Meclis soruşturmasının ardından Eryavuz ve Dr. Fikret, Yüce Divan'a verildi; her ikisinin de dokunulmazlığı kaldırıldı. Sorgulama sonunda Dr. Fikret komisyon aldığını açıkladı. Eryavuz, görevini kötüye kullanmaktan ve rüşvet almaya teşebbüs suçlarından 2 yıl ağır hapse ve 2 yıl memuriyetten yasaklanma cezalarına çarptırıldı.

* * *

Türk milleti, zeki, çalışkan, çevik ve ahlâklıdır.

Atatürk'ün tespitidir, hiç bir itirazım yoktur, olamaz...

Ama galiba azıcık da unutkandır.

Yoksa tarih ısrarla tekerrür etmezdi.

Daha da azıcık, Türkçe derdini Frenkçe sözlerle anlatmaya çalışır.

“Etik hata yaptım!” derken, dediğinin “Ahlâksızlık yaptım!” anlamına geldiğini bilmez...¹⁷

---

¹⁷ <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/kurthan-fisek/yavuz-havuz-hirsiz-ev-sahibini-bastirir-39283167>

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyetinin bir bakanın yüce divanda ilk olarak yargılanması Yavuz – Havuz Davası ile gerçekleşti. Olayın içinde, Atatürk 'e çok yakın bir adın bulunması, en üst düzeyde mason büyük üstadının varlığı; Başbakan İsmet İnönü etrafında dolaşan tartışmalar doğal olarak bu yolsuzluk davasını çok yönlü olarak önemli kılmakta.

Bu çalışmamda masonların yazdıkları, lisansüstü tezlerde ele alınışı ve Türkiye 'nin aydınlık tarafında yer alan aydınların yaklaşımlarını aktardım.

Mason Yazarlar olaya tamamen masonluğun çıkarları, içinde buldukları ağır suçtan sıyrılmaya çabaları, her zaman yaptıkları gibi belge ve kanıtlara bağlı olmaksızın yalanlarla doldurdukları çarpıtmalar görülebiliyor.

Lisansüstü tezleri yazanların mason derneği / mason locaları ile organik ilişkileri olmadığını düşünmekle birlikte, bir şekilde mason üstatlarının etkileri altında kaldıkları görülmekte. Ne yazık ki bağımsız kaynaklar, elde var olan TBMM tutanakları gibi somut tarihi belgeleri incelemeyen, kısmen mason yazarların gerçek dışı sözlerine bağlı kaldıkları görülüyor.

Mason yazılarında ve tezlerde genel yaklaşım, olayın İsmet İnönü ile Bahriye Vekili İhsan Topçu arasında kişisel husumetten, Mareşal Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü 'nün "Deniz Kuvvetlerinin" geliştirilmesine karşı olmaları gibi nedenlerle açıklamaya çalışmaktalar. Bunun amacı, bir avuç iktidar içinden nemalanan kişilerin, içlerinde en üst düzeyde masonun yer aldığı bir "devleti soyma", kişisel ilişki ve güçlerini kullanarak kimi siyasilerin kendi kişisel çıkarları ve işbirliği yaptıkları yabancı firmalar lehine ülke kaynaklarını çalma eylemi olduğunu gizleme çabasıdır.

Başta Bahriye Vekili İhsan Eryavuz olmak üzere kimi adlar, Atatürk 'ün ölümünden sonra; Cumhuriyet ve Atatürk karşıtı cephenin iktidarında, ağız değiştirerek, Atatürk 'e, İnönü 'ye saldırmaya başladılar. Ne yazık ki kimi akademisyenler ve öğrencileri çıkarları nedeniyle tavır değiştiren, ters yöne dönenlerin söylemlerini dikkate almaktalar.

Büyük Üstat ve Hâkim Büyük Amir Fikret Onuralp, masonların zirvesinde yer alan adın olay içinde varlığı, Batı ülkeleri kökenli yabancı firmalarla giriştikleri kirli ilişkiler içinde olmaları da dikkate alındığında, bu soygun ekibini bir araya getiren bağların "Mason Tarikatı" üyelikleri, şebekesi de dikkatten kaçmakta. Yabancı firmaların sahip, yöneticileri arasında mason varlığı hiç sorgulanmamakta.

Ağız birliği etmişcesine masonlar, tez yazarları ve danışmanları, soygunu İsmet İnönü 'nün savı ile ortaya çıktığı yalanını ortaya sürmekteler. Bazıları bilerek bazıları bilmeyerek. Ancak tarihi belgeler açık olarak ortaya koymaktadır ki, ihale üzerinden suiistimal ve soygunu ilk olarak seslendiren Atatürk 'tür. Atatürk, Başvekil İnönü ve Vekil İhsan beyi birlikte, başka kişilerin de bulunduğu ortamda birlikte

uyarmış, her ikisinin de düşüncelerini öğrendikten sonra, Başvekil İnönü 'ye soruşturma talimatı vermiştir.

Cengiz Akıncı gerçek bir araştırmacı kimliği ile somut kanıt ve belgelere dayanarak, bu belgeleri paylaşarak gerçeği ortaya çıkarıyor.

Mehmet Altun, tüm süreci en doğru biçimde anlatıyor makalesinde. Nesnel, yalın ve gerçek.

Sosyalist yazar Zekeriya Sertel de, masonların gücüne, bağlantılarına dikkat çeken tek yazar.

Cumhuriyet tarihimizin, ilk yüce divanda yargılama ve devleti soyma girişimi Yavuz Havuz Davası, Atatürk 'e suikast ve devleti ele geçirme girişimi gibi ihanet olaylarının içinde değil, en önünde masonların, büyük üstatlarının olması; bazıları hapis bazıları da idam cezaları ile cezalandırıldıkları gerçeği, masonların Türkiye Cumhuriyet düşmanlıkları ve soyguncu davranışları dikkate alınması gereken bir gerçektir. Bütün bu olaylar içinde masonların işbirlikçileri İngiliz, Fransız Batılı şirketlerdir.

Bu inceleme, araştırma dizimize, bir sonraki adımda mason akademisyen Ahmet Mehmetefendioğlu ve çevresindeki mason müritlerinin tezleri, makalelerini inceleyerek devam edeceğiz.

Dava ile ilgili belgeleri de, bu yazı ile yan yana deęerlendirmelerinize sunuyorum.